

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності
Кафедра прикладної інженерії та охорони праці

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

_____ *С.А. Адаменко*

«_____» _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність: 205 Лісове господарство

Освітня програма: Лісове господарство

Факультет: лісового і садово-паркового господарства

Умань – 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти спеціальності 205 Лісове господарство освітньої програми Лісове господарство. – Умань: Уманський НУ, 2025. 17 с.

Розробники:

Гурський Ігор Миколайович, доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності, кандидат с.-г. наук, доцент _____ (Гурський І.М.)
(підпис)

Трус Олександр Миколайович, завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці, кандидат с.-г. наук, доцент _____ (Трус О.М.)
(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від «___» _____ 2025 року № ____

Завідувач кафедри

екології та безпеки життєдіяльності _____ (О.В. Василенко)
(підпис)

«___» _____ 2025 року

Робоча програма затверджена на засіданні

кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Протокол від «___» _____ 2025 року № ____

Завідувач кафедри

прикладної інженерії та охорони праці _____ (О.М. Трус)
(підпис)

«___» _____ 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства

Протокол від «___» _____ 2025 року № ____

Голова _____ (М.В. Шемякін)

«___» _____ 2025 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Обов’язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 205 Лісове господарство	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 5		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,9 самостійної роботи студента – 2,0	Освітній рівень перший (бакалаврський) Освітня програма Лісове господарство	20 год.	16 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	8 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		46 год.	66 год.
		Індивідуальні завдання: – год.	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті, затвердженого Вченою радою від 08.10.2020 (протокол №1) із змінами та доповненнями від 11.07.2024 (протокол №8).

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» складається з двох модулів:

Безпека життєдіяльності

Мета: теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців щодо створення безпечних умов діяльності і життя, опанування принципів гармонійного розвитку особистості і сталого розвитку суспільства.

Завдання: теоретична і практична підготовка студентів для виявлення позитивного та негативного впливу на життєдіяльність та здоров'я людини зовнішніх та внутрішніх факторів, обґрунтування оптимальних умов та принципів життя.

Основи охорони праці

Мета: надання знань та умінь у майбутніх фахівців з правових та організаційних питань охорони праці, гігієни праці, виробничої санітарії, технічної та пожежної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципів пріоритету життя і здоров'я працівників відносно результатів виробництва.

Завдання: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: вивчення змісту навчальної дисципліни базується на освоєнні курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з попереднім вивченням освітніх компонентів: «Основи фахової підготовки», «Ботаніка», «Хімія», «Геодезія», «Дендрологія», «Лісові розсадники», «Біометрія», «ПІС у лісовому господарстві»; передую вивченню таких дисциплін як «Механізація лісгосподарських робіт», «Лісівництво», «Захист зелених насаджень», «Лісова меліорація» та ін.

Вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Лісове господарство» спеціальності 205 Лісове господарство галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни

Шифр Компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК07	Знання та розуміння предметної області та розуміння професії	ПРН04	Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства
		ПРН16	Організувати результативні та безпечні умови праці
Спеціальні (фахові) компетенції (СК)			
ФК04	Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів	ПРН04	Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства
		ПРН14	Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших
		ПРН16	Організувати результативні та безпечні умови праці
ФК05	Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду	ПРН04	Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства
		ПРН14	Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших
		ПРН16	Організувати результативні та безпечні умови праці

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Безпека життєдіяльності», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Біофізичних закономірностей, які покладені в основу розвитку природи та життєдіяльності людини	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (відповіді на запитання і опитування думок студентів, мозковий штурм), самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle, індивідуальні консультації	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
1.2	Механізмів дії зовнішніх факторів на екосистему		
1.3	Агротехніку створення та вирощування насаджень		
1.4	Теоретичні засади рубок формування та поліпшення якісного складу лісів		
1.5	Положення, правила, настанови, нормативно-довідкові матеріали і нормативні документи щодо оцінювання, створення, формування та ведення лісового господарства		
2	Уміння/навички:		
2.1	Працювати з електронною біологічною та лісівничою апаратурою, вимірювальними приладами та інструментами	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, мозковий штурм), самостійна робота з підготовкою рефератів або презентацій, самонавчання через Moodle, індивідуальні консультації	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
2.2	Проводити заходи захисту від шкідників та хвороб лісу наземними та дистанційними методами		
2.3	Проводити заходи з охорони лісу від пожеж згідно з нормативними документами та забезпечувати гасіння лісових пожеж спеціальними технічними засобами		
3	Комунікація:		
3.1	Порозуміння з представниками сервісної та маркетингових служб	Практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через Moodle	Виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
3.2	Уміння здійснювати комунікативні зв'язки з тримачами джерел інформації		
4	Відповідальність і автономія		
4.1	Особиста відповідальність за дотримання правил техніки безпеки та охорони праці під час роботи з вимірювальними приладами	Практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач	Виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або
4.2	Удосконалювати теоретичні знання та практичні навички для вирішення професійних завдань.		

	Відповідати за поширення недостовірної інформації	і ситуацій, мозковий штурм, самонавчання через Moodle	презентацій, поточний (модульний) контроль
--	---	---	--

Таблиця 3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з навчальної дисципліни

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН04	Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання і опитування думок студентів, мозковий штурм), самонавчання через конспекти та посібники, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
ПРН14	Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання і опитування думок студентів, мозковий штурм), кейс-метод, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль
ПРН16	Організувати результативні та безпечні умови праці	Лекція, практичне заняття, інтерактивні заняття (дискусія, відповіді на запитання і опитування думок студентів, мозковий штурм), кейс-метод, самонавчання через Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних завдань, представлення рефератів або презентацій, поточний (модульний) контроль

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль. 1. Безпека життєдіяльності

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання з безпеки життєдіяльності

Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності

Об'єкт та предмет безпеки життєдіяльності. Основні завдання науки про безпеку людини, історія її розвитку. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності. Поняття небезпеки, безпеки, ризику та їх взаємозв'язки. Небезпека як основний фактор, що визначає рівень безпеки. Ризик. Методи визначення ризику.

Topic 1. Scientific foundations of life safety

Object and subject of life safety. The main tasks of the science of human security, the history of its development. Basic concepts and definitions of life safety. The concept of danger, safety, risk and their relationship. Danger as the main factor determining the level of safety. Risk. Methods for determining risk.

Тема 2. Людина в системі «людина–середовище»

Здоров'я людини, як медико-біологічна та соціальна категорія. Гомеостаз – як особливий механізм захисту організму людини. Внутрішній і зовнішній вплив на організм людини. Психічні характеристики особистості.

Тема 3. Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори

Загальні закономірності виникнення природних небезпек. Заходи та засоби, спрямовані на запобігання негативної дії природних джерел небезпеки на людину та на системи забезпечення її діяльності. Загальні закономірності виникнення соціальних та політичних джерел небезпеки. Небезпечні фактори, причини та небажані наслідки, пов'язані з урбанізацією середовища життєдіяльності людини.

Змістовий модуль 2. Забезпечення безпечної життєдіяльності

Тема 4. Забезпечення безпечної життєдіяльності

Основи теорії і практики культури здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я людини. Методика вивчення рівня здоров'я людини. Роль своєчасно наданої та правильно проведеної першої медичної допомоги в урятуванні життя і здоров'я потерпілого. Медична аптечка. Використання підручних матеріалів при наданні першої медичної допомоги. Порядок проведення реанімаційних заходів.

Тема 5. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності

Правове забезпечення безпеки життєдіяльності. Конституційні основи безпеки: право на життя, працю, свободу, соціальний, громадський та державний захист. Закони, законодавчі та нормативні акти, кодекси та інші регламентуючі безпеку життєдіяльності документи. Система правового захисту та нагляду за дотриманням правової безпеки. Державні органи, відповідальні за забезпечення безпеки життєдіяльності. Відповідальність за порушення законодавства.

Модуль 2. Основи охорони праці

Змістовий модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці

Тема 6. Законодавство України з охорони праці

Законодавчі акти України про охорону праці. Розділи та основні принципи Закону України «Про охорону праці». Права і пільги для працівників в Законі України «Про охорону праці». Відшкодування працівникам за шкідливі умови праці і втрату здоров'я. Праця жінок в Законі України «Про охорону праці». Праця підлітків в Законі України «Про охорону праці». Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Topic 6. Legislation of Ukraine on labor safety

Legislative acts of Ukraine on labor safety. Sections and basic principles of the Law of Ukraine «On Labor Safety». Rights and benefits for employees in the Law of Ukraine «On Labor Safety». Compensation to employees for harmful working conditions and loss of health. Labor of women in the Law of Ukraine «On Labor Safety». Work of adolescents in the Law of Ukraine «On Labor Safety». Responsibility for violation of labor safety legislation.

Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці та аналіз травматизму

Тема 7. Державне управління охороною праці, нагляд і контроль за охороною праці, організація охорони праці на виробництві

Органи державного управління охороною праці, їх компетенція. Нагляд і контроль за охороною праці. Організація охорони праці на виробництві. Система управління охороною праці (СУОП), її функції на підприємствах. Оціночні показники роботи СУОП.

Тема 8. Аналіз травматизму і професійних захворювань

Особливості формування умов праці на виробництві. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Терміни визначення: травма, профзахворювання, отруєння. Види нещасних випадків та їх класифікація. Основні причини нещасних випадків та методи їх аналізу.

Змістовий модуль 5. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки і пожежної безпеки

Тема 9. Основи виробничої санітарії

Поняття про систему «людина–машина–середовище». Визначення терміну «виробнича санітарія». Фактори навколишнього середовища, їх параметри і дія на організм людини. Мікроклімат на робочому місці. Виробничий пил і шкідливі речовини. Шум і вібрація.

Тема 9. Basics of occupational sanitation

The concept of the «man-machine-environment» system. Definition of the term «industrial occupational sanitation». Environmental factors, their parameters and effect on the human body. Microclimate at the workplace. Harmful substances and industrial dust. Noise and vibration.

Тема 10. Вентиляція виробничих приміщень

Призначення та класифікація систем вентиляції. Природна вентиляція. Механічна вентиляція (штучна). Санітарні вимоги до вентиляційних установок. Розрахунок повітрообміну та контроль дії вентиляції. Засоби індивідуального захисту.

Тема 11. Загальні основи пожежної безпеки

Процес горіння, його початкові форми та причини виникнення пожеж. Небезпечні та шкідливі фактори, що виникають при пожежі. Спалимість і вогнестійкість матеріалів, конструкцій і будівель. Пожежовибухова небезпека будівель. Система протипожежного захисту. Попередження виникнення та розповсюдження пожеж. Вогнегасячі речовини. Засоби гасіння пожеж. Автоматичні системи гасіння пожеж.

4. Орієнтовна структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Безпека життєдіяльності												
Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання з безпеки життєдіяльності												
Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності Topic 1. Scientific foundations of life safety	8	2	2	–	–	4	9	1	1	–	–	7
Тема 2. Людина в системі «людина – середовище»	8	2	2	–	–	4	8	1	–	–	–	7
Тема 3. Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори	8	2	2	–	–	4	10	2	1	–	–	7
Разом за змістовим модулем 1	24	6	6	–	–	12	27	4	2	–	–	21
Змістовий модуль 2. Забезпечення безпечної життєдіяльності												
Тема 4. Забезпечення безпечної життєдіяльності	10	2	2	–	–	6	10	2	2	–	–	6
Тема 5. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	11	2	4	–	–	5	8	2	–	–	–	6
Разом за змістовим модулем 2	21	4	6	–	–	11	18	4	2	–	–	12
Разом за модулем 1	45	10	12	–	–	23	45	8	4	–	–	33
Модуль 2. Основи охорони праці												
Змістовий модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці												
Тема 6. Законодавство України з охорони праці	8	2	2	–	–	4	9	2	1	–	–	6

Topic 6. Legislation of Ukraine on labor safety												
Разом за змістовим модулем 3	8	2	2	–	–	4	9	2	1	–	–	6
Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці та аналіз травматизму												
Тема 7. Державне управління охороною праці, нагляд і контроль за охороною праці, організація охорони праці на виробництві	6	2	–	–	–	4	8	2	–	–	–	6
Тема 8. Аналіз травматизму і професійних захворювань	10	–	6	–	–	4	7	–	1	–	–	6
Разом за змістовим модулем 4	16	2	6	–	–	8	15	2	1	–	–	12
Змістовий модуль 5. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки і пожежної безпеки												
Тема 9. Основи виробничої санітарії Topic 9. Basics of occupational sanitation	7	2	1	–	–	4	7	1	1	–	–	5
Тема 10. Вентиляція виробничих приміщень	6	2	1	–	–	3	7	1	1	–	–	5
Тема 11. Загальні основи пожежної безпеки	8	2	2	–	–	4	7	2	–	–	–	5
Разом за змістовим модулем 5	21	6	4	–	–	11	21	4	2	–	–	15
Разом за модулем 2	45	10	12	–	–	23	45	8	4	–	–	33
Усього годин	90	20	24	–	–	46	90	16	8	–	–	66

5. Теми семінарських занять

Непередбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1. Безпека життєдіяльності			
1	Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності <i>Basic concepts and definitions of life safety</i>	2	1
2	Ризик та небезпека в предметній діяльності	2	1
3	Людина як елемент системи «людина–життєве середовище»	2	0,5
4	Небезпеки, пов’язані з використанням горючих, легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин та матеріалів	2	0,5
5	Засоби індивідуального та колективного захисту населення	2	0,5
6	Самодопомога і взаємодопомога в надзвичайних ситуаціях	2	0,5
	Разом	12	4
Модуль 2. Основи охорони праці			
7	Організація навчання з охорони праці на підприємствах <i>Organization of training on labor safety at enterprises</i>	1	0,5
8	Розробка інструкцій з охорони праці	1	0,5

9	Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві	4	1
10	Перша невідкладна допомога при найбільш типових травмах	2	–
11	Дослідження мікроклімату виробничих приміщень і робочих місць	1	0,5
12	Дослідження запиленості повітря виробничих приміщень і робочих місць	1	0,5
13	Дослідження забрудненості повітря шкідливими газами виробничих приміщень і робочих місць	1	0,5
14	Дослідження освітленості виробничих приміщень і робочих місць	1	0,5
	Разом	12	4
	Усього годин	24	8

7. Теми лабораторних занять

Непередбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1. Безпека життєдіяльності			
1	Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (24.02.1994)	2	3
2	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	2	3
3	Закон України «Про охорону праці» (04.10.1992)	2	3
4	Закон України «Про пожежну безпеку» (17.12.1993)	2	3
5	Постанова Кабінету Міністрів України № 1099 від 15 липня 1998 року «Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій»	2	3
6	Постанова Кабінету Міністрів України № 1198 від 03.08.1998 «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру»	2	3
7	Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (19.11.1992)	2	3
8	Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (16.10.1992)	2	3
9	Закон України «Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»	2	3
10	Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань»	2	3
11	Закон України «Про правові засади цивільного захисту» (2004 р.)	3	3
	Разом	23	33
Модуль 2. Основи охорони праці			
12	Зміст дисципліни «Основи охорони праці»	3	4
13	Аналіз травматизму і професійних захворювань	3	4
14	Вплив характеру праці, санітарних особливостей виробничих процесів, устаткування, перероблюваної сировини та інших чинників виробництва на функціонування організму	3	4
15	Загальні основи електробезпеки	3	4
16	Технічні засоби пожежогасіння, їх види, особливості конструкцій	3	4
17	Розрахунок об'єму пожежного резервуару для підприємства	2	4

18	Оптимальні значення освітленості робочого місця та способи його нормалізації	2	3
19	Системи вентиляції, розрахунок повітрообміну для виробничих приміщень	2	3
20	Розрахунки розмірів світлових отворів в виробничих приміщеннях та штучного освітлення	2	3
	Разом	23	33
	Усього годин	46	66

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання для здобувачів денної форми навчання передбачає підготовку реферату або презентації на одну із зазначених тем.

Рекомендації щодо виконання даного завдання наведено у методичних вказівках для виконання індивідуальних завдань із навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання здаються впродовж навчального семестру, але не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії.

10. Методи навчання

Традиційні методи

Лекція – усний виклад предмета викладачем, а також публічне читання на яку-небудь тему. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої науково-педагогічний працівник організовує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем відповідно сформульованих завдань.

Самостійна робота – форма роботи, яка передбачає вирішення актуального питання курсу самостійно, формує навички пошуку та синтезу інформації.

Інноваційні методи навчання

Аналіз ситуації, помилок, колізій, казусів. За результатами виконання ЕСЕ, письмового опитування чи тестування ведучий курсу проводить аналіз наявних помилок у формі діалогу із здобувачами освіти. Крім цього, під викладання основного лекційного матеріалу може супроводжуватись його інтерпретацією виробничими ситуаціями та їх колективного аналізу.

Метод аналізу і діагностики ситуації (КЕЙС-МЕТОД). Виконання методу дозволяє формувати важливі «м'які» навички у здобувачів, зокрема робота в команді, набуття лідерських якостей тощо.

Загальний вигляд кейсу:

• Ознайомлення студентів із ситуацією (моделлю) яка пов'язана із реальним виробництвом або виробничим процесом;

- Формування завдань для роботи з кейсом та розподіл питань у групах;
- Організація спільної діяльності, збір інформації, розподіл індивідуальних завдань;
- Аналіз та рефлексія спільної діяльності, пропозиція концепцій;
- Підведення підсумків, оцінювання.

Проблемний (проблемнопошуковий) метод. Проблемна ситуація й навчальна проблема є основними поняттями проблемно-пошукового навчання. Формою реалізації принципу проблемності в навчанні є навчальна проблема. Навчальна проблема – форма прояву логіко-психологічного протиріччя процесу засвоєння, що визначає напрямок розумового пошуку, який

будить інтерес до дослідження (пояснення) сутності невідомого й веде до засвоєння нового поняття або нового способу дії.

Найбільш характерні цілі проблемних ситуацій:

- привернути увагу здобувачів до питання, завдання, навчального матеріалу, збудити в нього пізнавальний інтерес і інші мотиви діяльності;
- поставити здобувача перед таким пізнавальним утрудненням, продовження якого активізувало б розумову діяльність;
- допомогти здобувачеві визначити в пізнавальному завданні, питанні, завданні основну проблему й намітити план пошуку шляхів виходу з утруднення;
- спонукати учня до активної пошукової діяльності;
- допомогти здобувачеві визначити границі раніше засвоєних знань, що актуалізуються й указати напрямок пошуку найбільш раціонального шляху виходу із ситуації утруднення.

Коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників. Здобувачі освіти під час усного або письмового опитування можуть коментувати свої відповіді, або доповнювати відповіді інших здобувачів.

Дистанційне навчання. Комплексний індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Основною платформою для проведення дистанційного навчання є система MOODLE <https://moodle.udau.edu.ua/>.

Курс для дистанційного вивчення характеризується логічною послідовністю викладення основного матеріалу, має чітку структуру та комбінує традиційні (модифіковані до цифрового простору) й інтерактивні методи навчання.

11. Методи контролю

Навчальна дисципліна має п'ять змістовних модулів, які охоплюють матеріал усіх тем.

Рівень знань студентів оцінюють за 100-бальною системою, контролюючи якість виконання: контрольного опитування у вигляді письмових тестів, індивідуальних завдань на практичних заняттях, самостійної роботи.

Підсумковий контроль – залік, який оформляють за результатами поточного контролю упродовж семестру.

Зараховано – студент добре знає програмний матеріал, грамотно і за суттю викладає його, не допускає суттєвих неточностей, вибирає правильну відповідь, правильно застосовує теоретичні знання під час розв'язання практичних завдань. Знає основні завдання охорони праці та обґрунтовує безпечні умови праці під час професійної діяльності. Із загального обсягу контрольних завдань студент правильно виконав не менше 51%.

Не зараховано – студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає багато суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичні завдання. Із загального обсягу контрольних завдань студент правильно виконав менше, ніж 51%.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, передати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролю і скласти підсумковий контроль.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний) контроль						Бали за додаткову роботу*	Сума	
Модуль 1. Безпека життєдіяльності						3	50	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5				
9	9	9	10	10				
Модуль 2. Основи охорони праці						3	50	
Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5				
T6		T7	T8	T9	T10			T11
8		7	8	8	8			8
Разом							100	

*Заохочувальні бали – представлення результатів науково-дослідних робіт: участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проєктах.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Модульна програма, рекомендована література, комп'ютерні слайди та мультимедійні фрагменти технологічних операцій, конспекти лекцій, а також методичні вказівки для проведення практичних занять, самостійної роботи та індивідуальних завдань:

1. Цигода В. С. БЖД. Навчально-методичний посібник з безпеки життєдіяльності. Умань, 2011, 95 с.

2. Пістун І. П., Кіт Ю. В., Березовецький А. П. Практикум з безпеки життєдіяльності: Навчальний посібник. Суми: Інверситетська книга, 2002. 232 с.

3. Нікітіна О. В. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Безпека життєдіяльності» студентами ОС «Бакалавр». Умань 2020. 43 с.

4. Нікітіна О. В. Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» для студентів ОС «Бакалавр». Умань 2020. 15 с.

5. Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання практичних занять із навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони праці) студентами денної та заочної форм навчання зі спеціальності 205 Лісове господарство освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2022. 73 с.

6. Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони

праці) студентами денної та заочної форм навчання зі спеціальності 205 Лісове господарство освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2021. 12 с.

7. Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання контрольних робіт із навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони праці) студентами заочної форми навчання зі спеціальності 205 Лісове господарство освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2021. 20 с.

8. Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання індивідуальних завдань із навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль Основи охорони праці) студентами денної форми навчання зі спеціальності 205 Лісове господарство освітнього рівня Бакалавр. Умань, 2021. 9 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / [В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С.М. Бортник та ін.]; за заг. ред. В.В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.
2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці. Харків : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
3. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид.; за ред. М.П. Гандзюка. К. : Каравела, 2011. 384 с.
4. Євтушенко О.В., Сірик А.О. Основи охорони праці. Безпека життєдіяльності : підручник. Київ : НУХТ, 2021. 495 с.
5. Жидецький В.П. Основи охорони праці. Підручник. Вид. 3-є, перероб. і доп. Львів: УАД, 2006. 336 с.
6. Кіт Л. Я., Наливайко Н.В. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. Навчально-методичний посібник. Львів : Друк на потребу, 2017. 135 с.
7. Левченко О.Г., Землянська О.В., Праховник Н.А., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: Підручник. Київ: Каравела, 2021. 268 с.
8. Одарченко М. С., Одарченко А. М., Степанов В. І., Черненко Я. М.. Основи охорони праці : підручник. Х. : Стиль-Издат, 2017. 334 с.
9. Сонько С.П., Адаменко М.І., Гурський І.М., Балабак А.В., Нікітіна О.В. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення. Навчальний посібник; За ред. проф. С.П. Сонька. Умань: Ред.-вид. центр УНУС, 2018. 298 с.
10. Стиценко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. Безпека життєдіяльності : навч. Посібник. Харків: ХНУРЕ, 2018. 336 с.
11. Ткачук А. І., Богомаз-Назарова С. М. Основи охорони праці. Курс лекцій : навч. посіб. Перевидання, доповнене та перероблене. Кропивницький : ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2017. 156 с.

Допоміжна

12. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці. Харків : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
13. Гетьман В. Перша долікарська допомога в екстремальних ситуаціях. Охорона праці. 1995, №5. С. 28-32.
14. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник. 2-ге вид. Д. : НГУ, 2014. 271 с.
15. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В.. Безпека життєдіяльності. К.: Каравела, 2008. 344 с.
16. Запорожець О.І., Халмурадов Б.Д., Применко В.І. та ін. Безпека життєдіяльності. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 448 с.
17. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи) : Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2010. 648 с.
18. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011. 436 с.

19. Пістун І.П., Кіт Ю.В., Березовецький А.П. Практикум з безпеки життєдіяльності. Суми: Університет. книга, 2000. 232 с.
20. Ткачук К.Н., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В., Полукаров О.І., Коз'яков В.С., Мітюк Л.О., Полукаров Ю.О., Луц Т.Є. Основи охорони праці: Підручник. 3-є видання, доповнене та перероблене; за ред. К.Н. Ткачука. К. : Основа, 2014. 456 с.
21. Чирва Ю.О., Баб'як О.С. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. К.: Атіка, 2001. 304 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

22. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. Охорона праці. 1998. № 6. С. 28–29.
23. ДНАОП 2.0.00–01–00. Правила охорони праці в сільському господарстві. К. : Форт, 2001. 378 с.
24. Кодекс законів про працю України : Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. Відомості Верховної Ради України. К., 1971. № 50. 375 с. Редакція від 19.08.2022.
25. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10. Відомості Верховної Ради України. К., 1984. № 51. 1122 с. Редакція від 16.07.2022.
26. Кодекс цивільного захисту України : Закон, Кодекс від 02.10.2012 № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. К., 2013. № 34-35. 458 с. Редакція від 06.08.2022.
27. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1996. № 30. 141 с. Редакція від 01.01.2020.
28. НПАОП 0.00–1.28–10. Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010 № 65.
29. НПАОП 0.00–4.03–04. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 № 151.
30. НПАОП 0.00–4.09–07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 55.
31. НПАОП 0.00–4.11–07. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 56.
32. НПАОП 0.00–4.12–05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
33. НПАОП 0.00–4.15–98. Положення про розробку інструкцій з охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9.
34. НПАОП 0.00–4.21–04. Типове положення про службу охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 № 255.
35. НПАОП 0.00–6.03–93. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві. Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 № 132.
36. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2802-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1992. № 4. 19 с. Редакція від 29.07.2022.
37. Пожежна безпека (нормативні акти та інші документи). К., 1997. Т.1,2,3,4.
38. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1995. № 12. 81 с. Редакція від 01.01.2022.
39. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1997. № 2. 4 с. Редакція від 19.08.2022.
40. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4005-XII. Відомості Верховної Ради України. К., 1994. № 27. 218 с.. Редакція від 14.01.2021.
41. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. Відомості Верховної Ради України. К., 1999. № 46-47. 403 с. Редакція від 02.04.2022.
42. Про затвердження переліку заходів та засобів з охорони праці : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 № 994. Редакція від 13.03.2018.

43. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052. Редакція від 02.12.2021.
44. Про затвердження Порядку проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2019 № 337. Редакція від 06.01.2021.
45. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання : Закон України від 14.01.1998 № 15/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1998. № 22. 115 с. Редакція від 24.02.2020.
46. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01.07.1993 № 3356-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. К., 1993. № 36. 361 с. Редакція від 27.05.2022.
47. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. К., 1991. № 41. 546 с. Редакція від 10.07.2022.
48. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. К., 1992. № 49. 668 с. Редакція від 19.08.2022.
49. Про пестициди і агрохімікати : Закон України від 02.03.1995 № 86/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. К., 1995. № 14. 92 с. Редакція від 27.05.2022.
50. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 № 1550-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. К., 2000. № 23. 176 с. Редакція від 16.06.2022.
51. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Наукові фахові статті

1. Suhanova I.P., Sonko S.P., Vasylenko O.V., Nikitina O.V., Balabak A.V., Shchetyna M.A., Hurskyi I.M., Shevchenko N.O., Soroka L.V., Nechyporenko N.V. Effect of heavy metals soil contamination on the oncological diseases rate. Ukrainian Journal of Ecology, 2020, 10 (6), 1-5. https://doi:10.15421/2020_249.
2. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Аналіз професійних захворювань на виробництві в Україні. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2021. Вип. 3(111). С. 92–100. [https://doi:10.31521/2313-092X/2021-3\(111\)-11](https://doi:10.31521/2313-092X/2021-3(111)-11).
3. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Аналіз стану виробничого травматизму по регіонах України. Вісник ПДАА. 2021. № 3(102). С. 249–257. <https://doi:10.31210/visnyk2021.03.31>.
4. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Стан виробничого травматизму та професійних захворювань в Україні. Вісник ПДАА. 2019. № 1 (24). С. 241–249. <https://doi:10.31210/visnyk2019.01.29>.
5. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Стан виробничого травматизму за галузями економіки підприємств в Україні. Вісник КрНУ імені М. Остроградського. 2021. Вип. 4(129). С. 90–97. <https://doi:10.30929/1995-0519.2021.4.90-97>.

15. Інформаційні ресурси

1. Державна служба України з питань праці (Держпраця). URL : <http://dsp.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України. URL : <http://www.mns.gov.ua>.
3. Пенсійний фонд України. URL : <https://www.pfu.gov.ua/prestsentr/novini/>.
4. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : <http://portal.rada.gov.ua>.
5. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL : <http://www.nau.ua>.

16. Перезарахування та визнання результатів навчання

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Безпека життєдіяльності» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари,

конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми. Участь у програмі академічної мобільності.

17. Політика академічної доброчесності

У процесі навчання з дисципліни «Безпека життєдіяльності», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету. При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

18. Зміни у робочій програмі на 2026 рік

1. У розділі «Мета та завдання навчальної дисципліни» уточнено матрицю компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни (табл. 1); результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною (табл. 2).